

Quickscan natuurwaardenonderzoek Haarweg 5, Bergentheim

In het kader van de Flora- & Faunawet en natuurbeschermingswet

Colofon

Quickscan natuurwaardenonderzoek
Haarweg 5, Bergentheim

In het kader van de Flora- & Faunawet en natuurbeschermingswet

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: BJZ.NU
Contactpersoon: dhr. W.Bekke

Projectnummer en versie: 711, versie 1.0		Status: concept
Projectleider: Ing. P.Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P.Leemreise	Rapportdatum: 3 november 2015
Ligging projectgebied: Haarweg 5, Bergentheim		

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

[@natuurbankOverijssel](https://twitter.com/natuurbankOverijssel)

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding.....	4
2. Het plangebied.....	5
2.1 Situering.....	5
2.2 Beschrijving van het plangebied.....	5
3 Voorgenomen activiteiten.....	6
3.1 Algemeen.....	6
3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten.....	6
3.3 Vaststellen van de invloedssfeer.....	7
3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied.....	7
4. Gebiedsbescherming.....	8
4.1 Algemeen.....	8
4.2 Natura 2000-gebied.....	8
4.3 Ecologische Hoofdstructuur.....	9
4.4 Waterlopen uit de Kaderrichtlijn water.....	9
4.5 Slotconclusie.....	10
5. Soortenbescherming; het onderzoek.....	11
5.1 Methode.....	11
5.2 Verwachting.....	12
5.3 Resultaten.....	12
5.4 Historische gegevens.....	14
5.5 Volledigheid van het onderzoek.....	14
6. Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep.....	14
6.1 Toetsingskader.....	14
6.2 Wettelijke consequenties per soortgroep.....	14
6. Conclusies en advies.....	17
Bijlagen:.....	18

Samenvatting

Er zijn concrete plannen voor de herontwikkeling van een voormalig agrarisch erf op het adres Haarweg 5 in Bergentheim. De voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van de aanwezige bebouwing op het erf en het bouwen van twee woningen. Eén op de huidige plek van de woning en één op de plek van de te slopen stallen. Natuurbank Overijssel is gevraagd om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet, de ecologische hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermd leefgebied van dieren, beschermd natuurgebied en de ecologische hoofdstructuur in de directe omgeving van het plangebied.

De voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren, verwonden en doden van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen dienen om te gaan. Voor het verstoren (verwonden en doden) van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren/vernielen van bezette vogelnesten en jaarrond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het plangebied bestaat bijna volledig uit erfverharding en bebouwing en voor een klein gedeelte uit 'groen'. De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied tot een weinig geschikt functioneel leefgebied voor beschermde soorten. Mogelijk foerageren sommige algemene- en weinig kritische grondgebonden zoogdier-, amfibieën- en vleermuissoorten incidenteel en kortdurend in het plangebied, maar deze soorten bezetten, met uitzondering van de mol, de veldmuis en mogelijk vleermuis, geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen in het onderzoeksgebied.

Het is aannemelijk dat er ieder voortplantingsseizoen vogels nestelen in de te slopen gebouwen. Van deze soorten zijn uitsluitend de bezette nesten beschermd, niet de oude nesten of de nestplaats.

Werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd worden. De meest geschikte periode om de gebouwen te slopen is augustus-februari.

De gebouwen zijn beoordeeld op hun geschiktheid als verblijfplaats voor vleermuizen en worden als een ongeschikte verblijfplaats voor groepen vleermuizen beschouwd, zoals een kraamkolonie of winterverblijfplaats. De aanwezigheid van een verblijfplaats van een solitaire Gewone Dwergvleermuis onder het pannendak van de boerderij kan op basis van het uitgevoerde onderzoek niet volledig uitgesloten worden. Formeel zijn vaste verblijfplaatsen beschermd en dient een ontheffing verkregen te worden om deze te mogen verstoren en/of te vernielen. Geadviseerd wordt om de woning buiten de winterrustperiode van vleermuizen te slopen. De meest geschikte periode om de woning te slopen is april-oktober. Ondanks de mogelijke aanwezigheid van een verblijfplaats van een solitaire dwergvleermuis vormt de Ff-wet geen belemmering voor uitvoering van de voorgenomen activiteit.

Het plangebied ligt niet in of direct naast gronden die tot de EHS, beschermd natuurgebied of waardevolle waterloop behoren. De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft geen negatief effect op deze gebieden. De instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied, de kwaliteitsdoelen van de waterloop en de kernkwaliteiten van de EHS worden door de voorgenomen activiteit niet aangetast. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing, watervergunning of natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

1. Inleiding

Er zijn concrete plannen voor de herontwikkeling van een voormalig agrarisch erf op het adres Haarweg 5 in Bergentheim. De voorgenomen activiteit bestaat uit het slopen van de aanwezige bebouwing op het erf en het bouwen van twee woningen. Eén op de huidige plek van de woning en één op de plek van de te slopen stallen. Natuurbank Overijssel is gevraagd om te onderzoeken of de voorgenomen activiteit in overeenstemming is met de Flora- en Faunawet, de ecologische hoofdstructuur en de Natuurbeschermingswet.

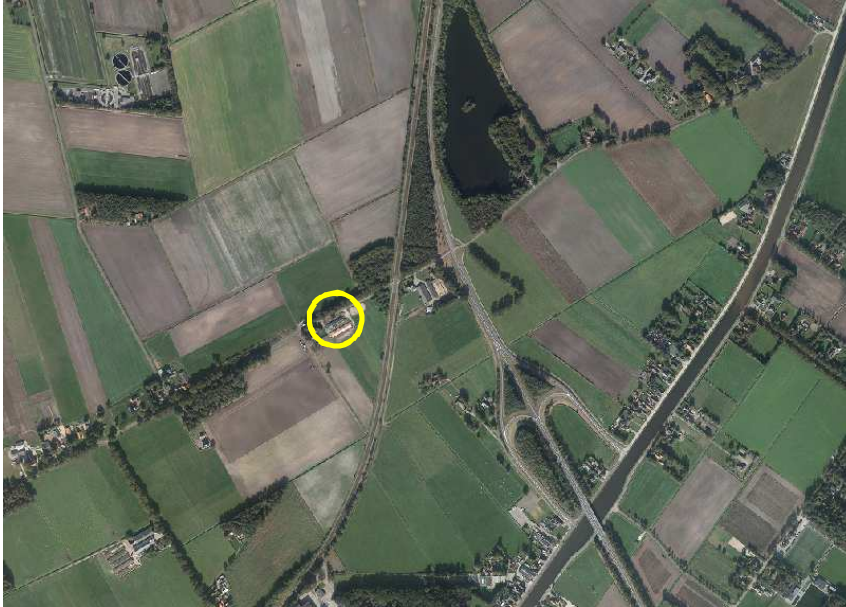
Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren, nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten. Ook is onderzocht of de voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermd leefgebied van dieren, beschermd natuurgebied en de ecologische hoofdstructuur in de directe omgeving van het plangebied.

Voorliggend rapport beschrijft het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet, de resultaten van het onderzoek en de wettelijke consequentie.

2. Het plangebied

2.1 Situering

Het plangebied ligt aan de Haarweg 5 in Bergentheim. Het ligt in het buitengebied, circa 600m ten noorden van de kern Bergentheim. Het grenst aan de noordzijde aan de Haarweg en aan de overige zijden aan agrarisch cultuurland. Op onderstaande luchtfoto wordt het plangebied globaal weergegeven.

Globale ligging van het plangebied in de omgeving. Het plangebied wordt met de cirkel aangeduid.

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit een voormalig agrarisch erf met een oude boerderij en aangebouwde deel, een woning, twee forse oude kippenstallen ten oosten van de boerderij en twee kleine schuren ten zuiden van de boerderij. De oude kippenhokken zijn gedekt met golfplaten met daaroverheen damwandplaten. De oude boerderij is oorspronkelijk gedekt met riet aan de bovenzijde en dakpannen aan de onderzijde. De rietdakbedekking is afgedekt met golfplaten. De houten schuren zijn gedeeltelijk gedekt met dakpannen en gedeeltelijk met golfplaten. De schuren ten zuiden van de woning zijn gedeeltelijk ingestort. Voor de boerderij staan enkele monumentale linden. Op onderstaande afbeelding wordt het plangebied in detail weergegeven.

Detailopname van het plangebied.

3 Voorgenomen activiteiten

3.1 Algemeen

Het voorgenomen plan bestaat uit de sloop van alle aanwezige bebouwing op het erf en de nieuwbouw van twee woningen; één op de plek van de huidige boerderij en één op de plek van de te slopen kippenstallen. De uitvoering van de sloop- en nieuwbouw zal gefaseerd uitgevoerd worden; fase één bestaat uit de sloop van de woning, oude boerderij en houten stallen en nieuwbouw van de woning. Fase twee bestaat uit de sloop van de kippenstallen en de bouw van een woning. Beide woningen worden landschappelijk ingepast door middel van de aanplant van erfbeplanting.

Impressie van de nieuwe erfopzet.

We onderscheiden de volgende aspecten in relatie tot een mogelijk effect op beschermde flora- en fauna:

- Slopen gebouwen
- Bouwrijp maken bouwplaatsen
- Bouwen woningen en bijgebouwen
- Exploitatie (bewoning) van de woningen

3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten

De voorgenomen activiteit heeft mogelijk een negatieve invloed op beschermde soorten en -gebieden.

We onderscheiden de volgende negatieve invloeden:

Mogelijke tijdelijke invloeden:

- Geluid, licht, stof en trillingen tijdens de aanlegfase werkzaamheden

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen en/of jaar rond beschermde nesten;
- Vernielen/verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soort en;
- Aantasting van oppervlakte en/of de kwaliteit van beschermde natuurgebieden.

3.3 Vaststellen van de invloedsfeer

Naast een tijdelijk effect in het onderzoeksgebied, kan het zijn dat een voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde soorten en/of - natuurgebied buiten het onderzoeksgebied. Dit noemen we de invloedsfeer. De omvang van de invloedsfeer wordt bepaald door de aard en omvang van de tijdelijke en/of permanente nieuwe situatie. Het effect van het negatieve effect verschilt per soorten en soortgroep.

Beoordeling van de invloedsfeer van de voorgenomen activiteit:

De invloedsfeer van de voorgenomen activiteiten wordt als lokaal beschouwd. De kwantiteit en kwaliteit van oppervlakte- en grondwater wordt niet beïnvloed, er vindt geen licht- en geluidsvervuiling naar de omgeving plaats en er vindt geen dusdanige uitstoot van verzurende- en/of vermestende stoffen (NH₄/NO_x) plaats dat beschermde natuurwaarden er onder lijden. Mogelijk zijn tijdens de aanlegfase geluid, trilling of stof waarneembaar buiten het plangebied. Deze effecten zijn incidenteel en kortdurend en hebben geen negatief effect op beschermde soorten of natuurgebied in de omgeving.

3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied

Vanwege de lokale invloedsfeer wordt het onderzoeksgebied gelijk gesteld aan het plangebied. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op soorten en/of habitats buiten het plangebied.

4. Gebiedsbescherming

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het mogelijke effect van de voorgenomen activiteit op beschermd natuurgebied en de Ecologische Hoofdstructuur.

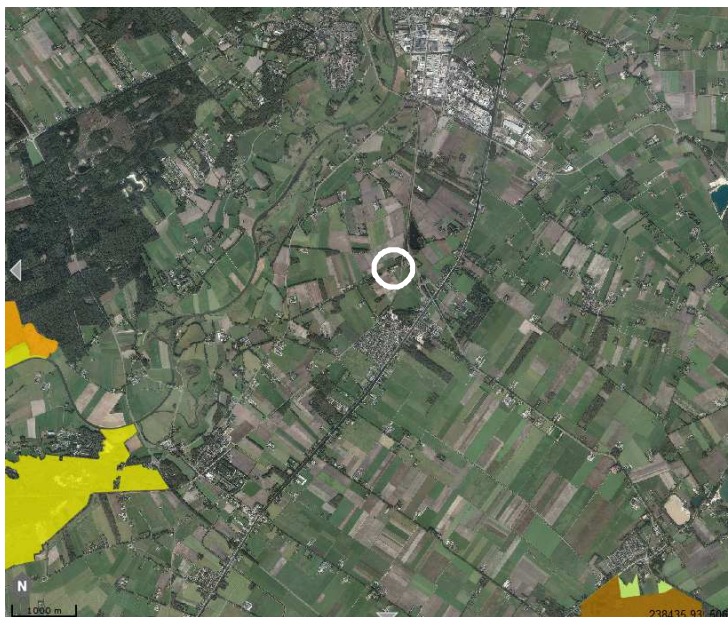
4.2 Natura 2000-gebied

Natura 2000 betreft een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Voor Nederland gaat het in totaal om 162 gebieden. De provincie Overijssel kent 26 natuurgebieden die een Europese erkenning hebben. De Europese Unie heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote biologische, esthetische en economische waarde is. Om deze natuur te behouden heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000.

De bescherming van Natura2000-gebied wordt geregeld via de Natuurbeschermingswet. Provincies vormen het bevoegd gezag voor de duurzame veiligstelling van deze gebieden in hun provincie. Voor activiteiten die leiden tot aantasting van de duurzame instandhouding van deze gebieden dient een natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

Ligging t.o.v. beschermd natuurgebied

Het plangebied ligt niet in of direct naast een Natura2000-gebied. Binnen een straal van drie kilometer rondom het plangebied ligt geen Natura2000-gebied. Het meest dichtbij gelegen Natura2000-gebied ligt 4,6 kilometer ten westen van het plangebied.

Ligging van Natura2000-gebied in de omgeving van het plangebied. Het plangebied wordt met de stip aangeduid.

Effectbeoordeling

Het plangebied ligt niet in, of direct naast Natura2000-gebied. De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal. Dat wil zeggen dat de voorgenomen activiteit geen negatief effect op gebieden erbuiten heeft. De instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied wordt door de voorgenomen activiteit niet negatief beïnvloed.

Conclusie

Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen Natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

4.3 Ecologische Hoofdstructuur

Provincies zijn verantwoordelijk voor de veiligstelling en ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur in hun provincies. De beoordeling of de voorgenomen activiteit past in de EHS dient met name uitgevoerd te worden in de afweging van een 'goede ruimtelijke ordening' als onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing. De aanwezigheid van beschermde planten en dieren is daarbij niet van belang.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op „behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden“ van de EHS waarbij we tevens zoveel mogelijk rekening houden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. De kernkwaliteiten binnen de EHS zijn natuurkwaliteit, landschappelijke kwaliteiten en beleving van rust. Voor ontwikkelingen die niet passen binnen de doelstelling van de EHS is geen ruimte, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang waar niet op een andere manier aan kan worden voldaan. Daarbij hanteren we de zogenaamde EHS-spelregels: herbegrenzing van de EHS, saldering van negatieve effecten en toepassing van het compensatiebeginsel. Het „nee, tenzij“-principe en de overige spelregels hebben wij opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening. Er is door toepassing van de spelregels ruimte voor het aanpassen van de begrenzing als daarmee de doelen op een betere manier kunnen worden bereikt.

Ligging t.o.v. de EHS

Het plangebied ligt niet in de EHS en het grenst niet direct aan gronden die tot de EHS behoren. Iets ten zuidwesten van het plangebied liggen gronden die wel tot de EHS behoren. Op onderstaande kaart wordt de ligging van de EHS in de omgeving van het plangebied weergegeven.

Ligging van de EHS nabij het plangebied. Het plangebied wordt met de cirkel aangeduid.

Effectbeoordeling

Het plangebied ligt buiten de EHS en de invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal waardoor de voorgenomen activiteit geen negatief effect op de kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS heeft.

Conclusie

Het plangebied ligt niet in- of direct naast de EHS. Vanwege de lokale invloedssfeer heeft de voorgenomen activiteit geen negatief effect op de EHS. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

4.4 Waterlopen uit de Kaderrichtlijn water

In Nederland vertaalt de Rijksoverheid de Kaderrichtlijn Water (KRW) in landelijke beleidsuitgangspunten, kaders en instrumenten. De Minister van Infrastructuur en Milieu is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de KRW. Zij is dit mede namens de andere rijkspartijen en in nauw overleg met provincies,

waterschappen en gemeenten. In het Bestuursakkoord Water is de samenwerking in het waterbeheer en -beleid tussen deze partijen vastgelegd.

Per stroomgebied moet in 2009 in stroomgebiedsbeheerplannen zijn aangegeven hoe de waterkwaliteit kan worden verbeterd. Nederland is verdeeld over vier internationale stroomgebiedsdistricten: Rijn, Maas, Schelde en Eems. Tot een stroomgebiedsdistrict behoort niet alleen het water van de hoofdrivier, maar al het water in het betreffende gebied.

Ligging nabij waardevolle waterloop

Het plangebied behoort niet tot een waardevolle waterloop en er liggen geen waardevolle waterlopen in de directe omgeving van het plangebied.

Effectbeoordeling

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal waardoor de voorgenomen activiteit geen negatief effect op waardevolle waterlopen buiten het plangebied heeft.

Conclusie

Het plangebied ligt niet in- of direct naast een waardevolle waterloop en de invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op de kwaliteitsdoelen van waardevolle waterlopen.

4.5 Slotconclusie

Het plangebied ligt niet in- of direct naast de EHS, beschermd natuurgebied of waardevolle waterloop. De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal en heeft geen negatief effect op beschermde gebieden of waterlopen erbuiten. De instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied, de kwaliteitsdoelen van de kaderrichtlijn water en de kernkwaliteiten van de EHS worden door de voorgenomen activiteit niet aangetast. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing, watervergunning of natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteit uit te mogen voeren in overeenstemming met deze wetgeving.

5. Soortenbescherming; het onderzoek

5.1 Methode

In het kader van het natuurwaardenonderzoek is het onderzoeksgebied op 26 oktober 2015 onderzocht op het voorkomen van beschermde planten en dieren en de potentiële aanwezigheid van deze soorten (geschiktheid van het gebied voor de desbetreffende soorten). Er zijn verder geen andere aanvullende onderzoeken uitgevoerd m.b.t. vogels, vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. De inventarisatie is te voet in het terrein uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden (bewolkt, droog, temperatuur 12 °C en een matig zuidwestenwind).

Bij het bepalen van de mogelijke aantasting van beschermde soorten is gebruik gemaakt van de volgende onderdelen:

- Veldbezoek op 26 oktober
- Aanvullend bronnenonderzoek (o.a. waarneming.nl, telmee.nl, internet);

Specifieke relevante literatuurbronnen zijn o.a.

- Digitale atlas van amfibieën en reptielen (RAVON 2015)
- De zoogdieren van Overijssel (Douma, 2011)

Flora en vegetatie

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde planten. De onderzoeksperiode is geschikt voor floristisch onderzoek. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan een goede inschatting gemaakt worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Vogels

Het gebied is visueel onderzocht op het voorkomen van broedvogels, specifiek de mogelijkheid dat er zich nesten, potentiële nestlocaties, beschermde vaste rust en -verblijfplaatsen in het onderzoeksgebied bevinden. De onderzoeksperiode is beperkt geschikt om alle in Nederland voorkomende broedvogels vast te stellen omdat de meeste vogelsoorten in deze periode geen territoriaal gedrag (zang, nestbouw) vertonen, de meeste vogelsoorten geen bezet nest meer hebben en sommige zomergasten (trekvoegels) al weer vertrokken zijn naar hun overwinteringsgebied(en). Op basis van een beoordeling van de biotoop kan een goede inschatting gemaakt worden van de functie van het plangebied voor (broed)vogels.

Zoogdieren

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde zoogdieren. Er is gekeken naar graaf-, vaat-, krabsporen, uitwerpselen, prooiresten, pootafdrukken, haren en holen. De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar grondgebonden zoogdieren, maar beperkt geschikt voor onderzoek naar vleermuizen. Op basis van landschappelijke kenmerken van het onderzoeksgebied kan echter wel een goede inschatting gemaakt worden van de potentiële functie van het onderzoeksgebied voor vleermuizen en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Amfibieën & reptielen

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van amfibieën en reptielen. De onderzoeksperiode is ongeschikt voor onderzoek naar reptielen en vrijwel ongeschikt voor onderzoek naar amfibieën omdat amfibieën de voortplantingswateren verlaten hebben en zich terugtrekken in hun winterverblijven in de bodem of onder stronken o.i.d. Op basis van landschappelijke kenmerken kan echter goed beoordeeld worden wat de potentie van het onderzoeksgebied is voor beschermde soorten en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Dagvlinders

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van dagvlinders omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde dagvlindersoorten ontbreekt.

Libellen

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van libellen omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde libellensoorten ontbreekt.

Kevers en mieren

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van beschermde kevers en mieren omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde kever- en mierensoorten ontbreekt.

Vissen en kreeftachtige

Het onderzoeksgebied niet onderzocht op het voorkomen van vissen en kreeftachtige omdat potentieel geschikt functioneel leefgebied voor beschermde vissensoorten en kreeftachtigen ontbreekt.

5.2 Verwachting

Op basis van bronnenonderzoek, landschappelijke karakteristieken, bouwstijl en gebruikte bouwmaterialen, aard, omvang en gebruik van het onderzoeksgebied, dan lijkt het onwaarschijnlijk dat er beschermde soorten worden aangetroffen uit de volgende groepen:

- Kevers
- Vissen en kreeftachtigen
- Vaatplanten
- Libellen
- Dagvlinders
- Reptielen

Mogelijk komen de volgende soortgroepen in het gebied voor:

- Vogels
- Amfibieën
- Grondgebonden zoogdieren
- Vleermuizen

5.3 Resultaten

Planten

Er zijn in het plangebied geen beschermde plantensoorten waargenomen. Het plangebied bestaat bijna volledig bebouwing, erfverharding en siertuin. De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied tot een nagenoeg ongeschikte groeiplaats voor beschermde plantensoorten.

Amfibieën& reptielen

Er zijn in het plangebied geen amfibieën en reptielen waargenomen. Het plangebied vormt een ongeschikt leefgebied voor reptielen en een weinig geschikt leefgebied voor amfibieën. Mogelijk benutten sommige algemene- en weinig kritische amfibieënsoorten als gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander de grazige delen van het plangebied als foerageergebied. Gelet op de ligging op enige afstand tot geschikt leefgebied en geschikte voortplantingslocaties, gaat het hooguit om enkele individuen die het gebied incidenteel bezoeken tijdens de nachtelijke uren. Amfibieën bezetten geen vaste rust- of voortplantingslocaties in het onderzoeksgebied.

Broedvogels

Er zijn aanwijzingen gevonden dat de Spreeuw in de oude boerderij nestelt. Vanwege de toegankelijkheid van de deels ingestorte schuren, is het niet uitgesloten dat ook soorten als Witte Kwikstaart, Merel, Houtduif en Holenduif de bebouwing benutten als broedplaats. Ook kunnen vogels nestelen in de oude linden op het erf.

Potentiële nestplaatsen in struiken en in dichte vegetatie op de grond ontbreken in het plangebied. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat er vogels nestelen in de oude kippenstallen, maar mogelijk benut een soort als de Witte Kwikstaart de schuren als broedplaats. Er zijn in het plangebied geen aanwijzingen gevonden dat Huismussen het plangebied benutten als functioneel leefgebied.

Schijfstreep op de gevel van de oude boerderij. Aanwijzing voor de aanwezigheid van een (oude) nestplaats van de Spreeuw.

Vleermuizen

Vleermuizen kunnen verblijfplaatsen bezetten in gebouwen en in natuurlijke holen in bomen. Verblijfplaatsen van vleermuizen in gebouwen kunnen zich bevinden in de holle spouw, achter gevelbetimmeringen en onder dakpannen en loodslabben e.d. Er zijn in het plangebied geen vleermuizen waargenomen en er zijn geen aanwijzingen gevonden dat vleermuizen een vaste verblijfplaats in het plangebied bezetten, maar de aanwezigheid van een verblijfplaats van een solitaire Gewone- of Ruige Dwergvleermuis onder het pannendak van de woning kan niet volledig uitgesloten worden. Het gebouw is ongeschikt om benut te worden als kraamkolonie en/of winterverblijfplaats.

Gezien de inrichting en het gevoerde beheer, vormt het plangebied geen bijzonder geschikt foerageergebied. Vleermuizen foerageren bij voorkeur langs boomkronen en –randen, boven hooiland, oevers en boven water. Het is aannemelijk dat sommige vleermuissoorten incidenteel en kortstondig zullen foerageren rond de linden en de gebouwen, maar de betekenis is vrij beperkt. Het plangebied vormt geen verbindende schakel in een lijnvormig landschapselement en maakt daarom geen onderdeel uit van een vliegroute van vleermuizen.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde grondgebonden zoogdieren waargenomen, maar het is aannemelijk dat het plangebied tot het functionele leefgebied van sommige algemene- en weinig kritische grondgebonden zoogdiersoorten als mol, vos, konijn, veldmuis, egel, haas, bunzing en mogelijk steenmarter behoort. Met uitzondering van de mol en de veldmuis benutten deze soorten het plangebied uitsluitend als foerageergebied en bezetten ze er geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen.

Dagvlinders

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

Libellen

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

Kevers en mieren

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

Vissen en kreeftachtigen

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

Weekdieren

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Er is in het onderzoeksgebied geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde soorten.

5.4 Historische gegevens

Van de onderzoeksgebieden zijn geen historische gegevens bekend.

5.5 Volledigheid van het onderzoek

Het onderzoek is volledig uitgevoerd met geschikte weersomstandigheden. Het volledige onderzoeksgebied is onderzocht.

6. Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep

6.1 Toetsingskader

Voor het verstoren van soorten van tabel 1 is geldt een algemene vrijstelling indien er sprake is van een ruimtelijke ontwikkeling en/of bestendig beheer. Voor verstoren van soorten uit tabel 2 van de Ff-wet geldt ook een vrijstelling, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Wel dient rekening gehouden te worden met jaar rond beschermde nesten en leefgebieden, evenals met bezette vogelnesten. Soorten uit tabel 3 zijn beschermd. Voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten is een ontheffing noodzakelijk. Dit is ook noodzakelijk voor het uitvoeren van werkzaamheden die leiden tot verstoring of het doden van soorten, wanneer er niet gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen kunnen omgaan. Voor het verstoren van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren van bezette vogelnesten en jaarrond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

6.2 Wettelijke consequenties per soortgroep

Flora

In het onderzoeksgebied komen geen beschermde plantensoorten voor. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

(Broed)vogels

Er nestelen ieder jaar vogels in de te slopen gebouwen in het onderzoeksgebied. Daarbij gaat het om soorten waarvan de bezette nesten beschermd zijn, niet de oude nesten of de nestplaats. Omdat de voorgenomen activiteit niet als een in de Ff-wet genoemd wettelijk belang wordt beschouwd, kan er geen ontheffing van de verbodsbepalingen verkregen worden. Werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te

worden. De meest geschikte periode om de gebouwen te slopen is augustus-februari. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Vleermuizen

M.b.t. verblijfplaatsen

Mogelijk wordt de woning benut als een vaste verblijfplaats van een solitaire Gewone- of Ruige Dwergvleermuis. Vleermuizen bezetten doorgaans een netwerk van verblijfplaatsen waardoor ze kunnen uitwijken naar een andere verblijfplaats wanneer één van de verblijfplaatsen wordt verstoord/vernield. Formeel is een ontheffing ex. art. 75C van de Ff-wet nodig voor het mogen verstoren/vernield van een vaste verblijfplaats van een vleermuis. Gelet op de plannen voor de bouw van een nieuwe woning met bijgebouwen op de plek van de huidige boerderij, is de kans groot dat het mogelijk aanwezige territorium behouden blijft. Om geen vleermuizen in winterrust te storen wordt geadviseerd om de boerderij te slopen in de actieve periode van vleermuizen. De meest geschikte periode om de boerderij te slopen is april-oktober.

M.b.t. foerageergebied

De betekenis van het plangebied als foerageergebied is zeer beperkt. Door uitvoering van de voorgenomen activiteit wordt de kwaliteit van het gebied als foerageergebied niet aangetast en mogelijk zelfs versterkt (aanplant bomen en struiken). De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

M.b.t. vliegroute

Het onderzoeksgebied maakt geen onderdeel uit van een vliegroute van vleermuizen. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Grondgebonden zoogdieren

Het onderzoeksgebied behoort tot het functionele leefgebied van sommige beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Met uitzondering van de steenmarter staan alle in het gebied voorkomende soorten vermeld in tabel 1 van de Ff-wet. De meeste soorten benutten het plangebied incidenteel als foerageergebied en bezetten er geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen waardoor deze soorten door de voorgenomen activiteit niet verstoord of gedood worden. De soorten die mogelijk een vaste rust- of voortplantingslocatie in het gebied bezetten staan vermeld in tabel 1 van de Ff-wet. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling van de verbodsbepalingen 'doden, verwonden en verstoren' als gevolg van activiteiten die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd.

Vanwege het schaarse- en incidentele voorkomen van grondgebonden zoogdieren hoeven er geen nadere maatregelen in het kader van de algemene zorgplicht genomen te worden. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie voor grondgebonden zoogdiersoorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Amfibieën en reptielen

Het plangebied behoort niet tot het functionele leefgebied van reptielen, maar mogelijk benutten sommige amfibieënsoorten het plangebied incidenteel als foerageergebied. Zij bezetten er geen vaste rust- of voortplantingslocaties. Vanwege het zeer schaarse en incidentele voorkomen van amfibieën hoeven er geen nadere maatregelen in het kader van de algemene zorgplicht genomen te worden. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie voor amfibieën en reptielen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Dagvlinders

Het onderzoeksgebied behoort niet tot het functionele leefgebied van beschermde dagvlindersoorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie voor deze soorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Libellen

Het onderzoeksgebied behoort niet tot het functionele leefgebied van beschermde libellensoorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie voor deze soorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Kevers en mieren

Het onderzoeksgebied behoort niet tot het functionele leefgebied van beschermde kever- en mierensoorten. De voorgenomen activiteit heeft geen wettelijke consequentie voor deze soorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Vissen en kreeftachtigen

Geschikte habitat voor vissen en kreeftachtigen ontbreekt in het onderzoeksgebied. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*	aandachtspunt
Zoogdieren; grondgebonden	Geen vaste rust- of voortplantingslocaties van tabel 2-3 soorten	Niet van toepassing	geen
Vogels	Diverse soorten	<i>Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren</i> <i>Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren</i>	Gebouwen slopen buiten voortplantingsperiode van vogels.
Vleermuizen; functionaliteit van het leefgebied (foerageergebied + vliegroutes)	Mogelijk soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger	Niet van toepassing	geen
Vleermuizen; vaste verblijfplaats	Gewone- of Ruige Dwergvleermuis	<i>Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren</i> <i>Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren</i> <i>Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen</i>	Gebouw slopen buiten de winterrustperiode
Amfibieën	Geen tabel 2-3 soorten	Niet van toepassing	geen
Overige soorten	Niet aanwezig	Niet van toepassing	geen

* Toelichting verbodsbepalingen tabel:

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan
Tabel 1. Aangetroffen of verwachte beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden.

6. Conclusies en advies

De voorgenoemde activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor het verstoren, verwonden en doden van soorten van tabel 1 geldt een algemene vrijstelling. Deze vrijstelling geldt ook voor soorten van tabel 2 van de Ff-wet, mits er gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode geeft aan hoe bedrijven zorgvuldig met beschermde dier- en plantensoorten op bouwplaatsen dienen om te gaan. Voor het verstoren (verwonden en doden) van soorten uit tabel 3, evenals het verstoren/vernielen van bezette vogelnesten en jaarrond beschermde vogelnesten dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Het plangebied bestaat bijna volledig uit erfverharding en bebouwing en voor een klein gedeelte uit 'groen'. De inrichting en het gevoerde beheer maken het plangebied tot een weinig geschikt functioneel leefgebied voor beschermde soorten. Mogelijk foerageren sommige algemene- en weinig kritische grondgebonden zoogdier-, amfibieën- en vleermuissoorten incidenteel en kortdurend in het plangebied, maar deze soorten bezetten, met uitzondering van de mol, de veldmuis en mogelijk vleermuis, geen vaste rust- of voortplantingsplaatsen in het onderzoeksgebied.

Het is aannemelijk dat er ieder voortplantingsseizoen vogels nestelen in de te slopen gebouwen. Van deze soorten zijn uitsluitend de bezette nesten beschermd, niet de oude nesten of de nestplaats.

Werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd worden. De meest geschikte periode om de gebouwen te slopen is augustus-februari.

De gebouwen zijn beoordeeld op hun geschiktheid als verblijfplaats voor vleermuizen en worden als een ongeschikte verblijfplaats voor groepen vleermuizen beschouwd, zoals een kraamkolonie of winterverblijfplaats. De aanwezigheid van een verblijfplaats van een solitaire Gewone- of Ruige Dwergvleermuis onder het pannendak van de boerderij kan op basis van het uitgevoerde onderzoek niet volledig uitgesloten worden. Formeel zijn vaste verblijfplaatsen beschermd en dient een ontheffing verkregen te worden om deze te mogen verstoren en/of te vernielen. Geadviseerd wordt om de woning buiten de winterrustperiode van vleermuizen te slopen. De meest geschikte periode om de woning te slopen is april-oktober. Ondanks de mogelijke aanwezigheid van een verblijfplaats van een solitaire dwergvleermuis vormt de Ff-wet geen belemmering voor uitvoering van de voorgenoemde activiteit.

Het plangebied ligt niet in of direct naast gronden die tot de EHS, beschermd natuurgebied of waardevolle waterloop behoren. De invloedssfeer van de voorgenoemde activiteit is lokaal en heeft geen negatief effect op deze gebieden. De instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied, de kwaliteitsdoelen van de waterloop en de kernkwaliteiten van de EHS worden door de voorgenoemde activiteit niet aangetast. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing, watervergunning of natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

Bijlagen:

Bijlage 1. De natuurkalender

Bijlage 2. Toelichting Flora- en faunawet

Bijlage 3. fotobijlage

Bijlage 1 Natuurkalender

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
houtopstanden												
afzetten / hakhoutbeheer												
dunnen												
verwijderen opslag / exoot, nazorg												
heg afzetten												
knotten												
opsnoeien / opkronen												
hoogstam wintersnoei												
hoogstam zomersnoei												
bomen met winterslaapplaats vogels												
vleermuisbomen zomerverblijf												
vleermuisbomen paarplaats												
das												
hazelmuis struweel en hakhoutbeheer												
boomkikker struweel												
Grazige vegetaties												
maaieren vochtig/nat grasland												
maaieren droog schraalgrasland												
Wateren												
poel opschonen												
boomkikker wateren												
geelbuikvuurpad kleinschalig												
geelbuikvuurpad grootschalig												
Gebouwen m.b.t. vleermuizen												
zomerverblijf												
winterverblijf												

Optimale periode voor werkzaamheden.

Acceptabele periode voor werkzaamheden.

De werkzaamheden verrichten onder voorwaarden zoals beschreven in protocol.

Geen werkzaamheden in deze periode.

Wanneer er wel gewerkt moet worden is een ontheffing verplicht.

Bijlage 2

Toelichting Flora en faunawet

Algemeen

De Flora- en faunawet regelt (onder andere) de bescherming van kwetsbare en bedreigde inheemse planten en diersoorten. Onder de algemene verbodsbepalingen (Artikelen 8 t/m 18) worden handelingen verboden die kunnen leiden tot het vernielen van beschermde inheemse planten op hun groeiplaats en beschermde inheemse dieren in hun natuurlijke leefomgeving. Zo is het onder meer verboden om beschermde inheemse planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enige wijze van hun groeiplaats te verwijderen. Daarnaast is het verboden om inheemse beschermde diersoorten opzettelijk te verontrusten dan wel hun nesten, holen of andere voortplantingsplaatsen of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

De Ff-wet biedt onder Artikel 75 de mogelijkheid tot het verkrijgen van een ontheffing van de in de Artikelen 8 t/m 18 genoemde verbodsbepalingen. De genoemde vrijstellingen worden alleen verleend in zoverre er geen 'andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Om te bepalen of ontheffing kan worden gekregen moet aan verschillende voorwaarden worden voldaan:

- Er dient inzicht te bestaan in het voorkomen van wettelijk beschermde dier- en plantensoorten in het projectgebied;
- Er dient inzicht te bestaan in de mate waarin de voorgenomen activiteiten dusdanig negatieve effecten hebben op soorten dat de 'gunstige staat van instandhouding' in het geding is.

Indien dit het geval zou zijn, dient aangegeven te worden welke mitigerende maatregelen getroffen worden om de negatieve effecten op de 'gunstige staat van instandhouding' te voorkomen. Indien de mogelijke negatieve effecten niet volledig gemitigeerd kunnen worden, dient aangegeven te worden op welke wijze de effecten gecompenseerd zullen worden.

Toelichting Flora- en Faunawet, Wijzigingen Artikel 75 (AMvB)

Sinds februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur van kracht worden, waarin wijzigingen inzake art. 75 zijn opgenomen. De wijzigingen in deze AMvB betekenen een zekere verruiming van ontheffing en vrijstelling: niet in alle gevallen is een ontheffingsaanvraag meer nodig.

Globaal betekent dit het volgende:

Er zijn een drietal soortenlijsten waarvoor verschillende richtlijnen zijn. Deze zijn in toenemende mate van 'zwaarte':

Tabel 1: (soorten als egel, haas, bruine kikker, Zwanenbloem, Dotterbloem)

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 1. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (lichte toets).

Tabel 2: (soorten als div. orchideeën, vogels)

Voor activiteiten die te kwalificeren zijn als bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten van tabel 2, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde 'gedragscode'. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet zelf door aanvrager worden opgesteld en worden goedgekeurd door het ministerie van LNV. Voor andere activiteiten dient wel een ontheffingsaanvraag te worden aangevraagd (uitzondering bepaalde vogelsoorten: zie 3)

Tabel 3: (echte kritische soorten bijlage IV HR/VR)

Dit is de zwaarste categorie, waarbij ook voor beheer de vrijstelling beperkt is. Voor andere activiteiten is ontheffing nodig, waarbij een uitgebreide toets dient te worden verricht (behalve het criterium 'geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding' ook 'dwingende redenen van openbaar belang', mogelijkheden van alternatieven e.d.). De procedure is vastgelegd in een stappenplan. Hierin is vermeld in welke gevallen de Ff-wet niet van toepassing is, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

Naast een verbod op het doden en verwonden (Art. 9 Ff-wet) en het opzettelijk verontrusten (Art. 10 Ff-wet) van vleermuizen, is het tevens verboden om verblijf- en voortplantingsplaatsen weg te nemen, te verstoren en aan te tasten (Art. 11 Ff-wet). Belangrijke migratie- en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijv. hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder (Min. EL&I 2011).

De verbodsbepaling genoemd in artikel 11 van de ff-wet worden enkel overtreden wanneer de door dit artikel beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De vaste rust- of verblijfplaats kan hierdoor niet meer dezelfde functie aan beschermde dier- of plantensoort bieden als voorheen

In Bijlage 1 worden de tabellen van de AMvB nader verklaard. In de brochure 'Buiten aan het werk' van het ministerie LNV is bovendien een toelichting op deze AMvB is te vinden (zie website dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen.

Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Bijlage 3. Fotobijlage
Impressie van het onderzoeksgebied

